ÅRSRAPPORT 2010

MUSEET

Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu
Grønlands Nationalmuseum og Arkiv
P.O. Box 145, DK-3900 Nuuk
www.natmus.gl

Årsrapport 2011

Indhold

Forord

Medarbejdere

Registrering, dokumentation og forskning

Indsamling og samlinger

Bevaring og bygninger

Formidling og udstillinger

Andre arrangementer og møder

Administrative sager

Økonomi og regnskab

Forord

Hermed fremsendes årsrapport 2010 for museumsdelen i Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu (NKA).

På formidlingssiden har året været præget af forberedelse til opsætning af en ny permanent udstilling om nordboer: Arktiske bønder. Som en midlertidig supplement har vi opsat Arons akvareller, som omhandler forholdet mellem inuit og nordboerne, ved siden af nordbo-udstillingen. Denne supplement erstattes i 2011 af en ny permanent opsætning i form af en udstilling om palæo-inuit i dens plads. Med denne opsætning af nordbo-udstillingen fortsatte således NKA sin planlagt aktivitet med at forny alle udstillinger udfra ny og forskningsbaseret viden. Udstillingen afspejlede også vores ideer om, at udstillingerne ved NKA skal stå i en kulturhistorisk kontekst. Hvis vi selv skal sige det, så synes vi at det er blevet endnu en flot udstilling ligesom de forrige opsætninger.

Året har også budt på en række andre aktiviteter og nye tiltag, som man kan få et overblik over i de følgende kortfattede beskrivelser. Af de nye tiltag kan nævnes igangsættelse af digitalisering af vores store samling af fotos, samt opdyrkning af flere emner inden for den immaterielle kulturarv. Med Grønlands tilkendegivelse for ratificering af UNESCOs konventioner om dels beskyttelse og fremme af de kulturelle udtryksformers mangfoldighed, samt beskyttelse af den immaterielle kulturarv, har NKA fået andre spændende arbejdsopgaver at løfte. Vi glæder os fremover til at arbejde ikke blot indenfor vores kerneområder som er indsamling, bevaring, dokumentation, forskning og formidling, men også at vi kan være med til at udvikle dele af den grønlandske immaterielle kulturarv.

Der sker en del andre spændende ting i samfundet. Råstofefterforskning og arbejderne om etablering af aluminiumsmelter har påvirket vores arbejdsgange med øget anvendelse af vores arkæologer til surveys og andre undersøgelser. Arbejdet omkring nominering af verdensarvssteder i Sydgrønland til UNESCO´s liste og arbejdet omkring Nationalparkens fremtidige status og andre myndighedsopgaver såsom bygningsbevaring giver spændende perspektiver for NKA.

Årsrapporten har ikke medtaget al aktivitet ved NKA. De enkelte medarbejderes indsat i det daglige i form af møder med eksterne partnere, drøftelser, eksterne henvendelser, myndighedsbehandling, planlægning og andre gøremål er ikke medtaget. Alligevel håber jeg at årsrapporten giver et lille indblik i, hvad vi iøvrigt beskæftiger os med ved NKA.

Daniel Thorleifsen
Direktør

MEDARBEJDERE

Museet har i fælles med Nationalarkivet en direktør og en kontorleder i administrationen. Derudover har museet en souschef, som tillige er arkæolog. Herefter er der 7 inspektører, som er beskæftiget bredt inden for arkæologi, kulturhistorie, registrering og digitalisering. Inden for udstillingsdesign er der tilknyttet en indretningsarkitekt på deltidsbasis. Til konserveringsområdet har vi en periodisk projektansættelse af en ekstern konservator. Til at varetage magasiner og bygninger er der ansat en museumstekniker, en forvalter og en rengøringsassistent. Herudover har vi en række studentermedhjælpere tilknyttet de enkelte inspektører, samt en række kustoder i udstillingerne. EDB og andet IT varetages af en ekstern konsulent. Alt i alt havde museet et årsværk på 12.9 og fredningsområdet på 1.3.

Medarbejdernes medlemsskaber i diverse eksterne råd, udvalg nævn etc.

Bo Albrechtsen

- Medlem og sekretær af NUKAKAs bestyrelse

Hans Lange

- Medlem af bestyrelsen for Ole M. Winstedts Mindelegat

Aviaaja R. Jakobsen

- Medlem af Kulturfonden Danmark-Grønland, udpeget af Inatsisartut
- Domsmand for kredsrettene i Kommuneqarfik Sermersooq, udpeget af kommunalbestyrelsen i Kommuneqarfik Sermersooq
- Formand for Grønlands Museumsnævn / Kalaallit Nunaanni Katersugaasiveqarnermut Ataatsimiititaliaq
- Medlem af Pia Arke Selskabet, udpeget af Kuratorisk Aktion

Georg Nyegaard

- Medlem af redaktionskomiteen for Journal of the North Atlantic
- Medlem af bestyrelsen for Fonden for bevaring af gamle Bygninger

Natuk Lund Olsen

- kulturekspert i Northern Periphery Programs (NPP) regional advisory group (RAG), udpeget af Greenland Tourism & Council
- Repræsentantskabsmedlem i Elite Sport Greenland, udpeget af KIIIN
- IUCH Food Security Working Group

Pauline K. Kleinschmidt

- Medlem af Kommunernes arkæologiske fond, KANUKOKA
- Suppleant i bestyrelsen for NAPA
- Medlem af bedømmelsesudvalget ved uddeling af støtte fra Forskningensfremme
- Medlem af Arbejdsgruppen for Nationalparkens fremtidige status

Daniel Thorleifsen

- Formand for styrelsen af det planlagte Center for Vestnordisk Historie, Kultur og Samfund, Fróðskaparsetur Føroya (Færøernes Universitet)
- Medlem af Advisory Committee on the 2010-2013 science project at Aarhus University: Exploring Greenland: Science and Technology in Cold War Settings
- Medlem for styregruppen af VNH: forskernetværket om dokumentation, historieskrivning og formidling af de vestnordiske landes fælleshistorie, 2001-2009
- Medlem af formandsskabet i KVUG (Kommissionen for videnskabelige undersøgelser i Grønland)
- Medlem af Qilakitsoq-fondet
- Medlem af Steering Committee i North Atlantic Fisheries History Association, NAFHA
- Medlem af Grønlands Miljøfond

REGISTRERING, DOKUMENTATION OG FORSKNING

Registrering

En inspektør er ansvarlige på registreringsområdet. Implementeringen af elektronisk registrering af museets samlinger og konvertering af de analoge registreringer til Regon (den grønlandske version den danske kulturarvsstyrelses registreringssystem for de museale samlinger) påbegyndt i 2005 har trukket ud. Den stillede frist til 1. september på konverteringsarbejdet blev ikke overholdt og konverteringen var ved årets afslutning endnu ikke tilendebragt. En tidligere beslutning om at faginspektørerne skal foretage den elektroniske registrering af museumssamlingerne blev bragt et skridt nærmere ved at inspektørerne blev tilbudt et registreringskursus og et kursus i fotodokumentation. I samarbejde med it-inspektør Bo Albrechtsen og i samråd med lokalmuseerne er lavet et forslag til grønlandsksprogede felter i Regon. Kulturarvssyrelsen reagerede positivt på forslaget, men afventer dog gennemførelsen af pågående ændringer og forbedringer af systemet før arbejdet med ønskerne til det grønlandske system kan påbegyndes. NKA og lokalmuseerne har også besluttet sig for at KATERSAT - det offentligt tilgængelige register over grønlandske museers samlinger - skal versioneres til grønlandsk når grønlandiseringen af Regon er afsluttet.

Registrering af indkomne eller købte genstande foretages løbende på det internetbaserede registreringssystem REGON (Registrering Online). Den enkelte inspektør er fra i år (2010) begyndt at registrere indenfor eget fagområde, hvorimod tildelingen af KNK-numre foregår gennem registrator. Der blev afholdt intro i registreringsprocedure i april for inspektører samt et temamøde vedrørende registrering i september. For at undgå forskellige betegnelser af en enkelt genstand, er inspektørerne begyndt at nedskrive nomenklatur indenfor udvalgte områder mhp. gennemgang/godkendelse hos Oqaasileriffik. En opdatering af maleri- samt genstandsplacering er foretaget.

Grønlands fortidsmindearkiv

Grønlands fortidsmindearkiv (GFA) administreres af en museumsinspektør. Arkivet er ikke opdateret i de senere år og mange informationer ligger stadigvæk i dagbøger og rejserapporter. Kun NKA's registreringer fra rekognosceringer er opdateret i løbet af året. Antallet af registrerede lokaliteter er ca. 5300. NKA mangler stadigvæk at levere data til det digitale miljøatlas NunaGis, som er Selvstyrets forvaltningsredskab specielt i forhold til arealanvendelse. Atlasset blev taget i brug på internettet i 2007. Det blev pr. 1.1.2011 lovpligtigt for Naalakkersuisuts sektormyndigheder og kommunerne at levere data til atlasset om konkrete arealdispositioner og restriktioner for arealanvendelse. GFA ligger i en Microsoft Access 2000 database, som ved hjælp af et tilføjelsesprogram kan eksportere kulturmindelokaliteter over i MapInfo, software til visning af kort. Den løsning er ikke længere hensigtsmæssig, da udviklingen af software og elektroniske registre i dag muliggør større brugervenlighed og lagring af markant større datamængder. Desuden er det et ønske at integrere kortvisning i et internetbaseret register. Norge er blandt de nordiske lande længst fremme med registre for kulturminder, hvorfor der fra NKA, i foråret, blev aflagt et besøg på Riksantikvarens IT-udviklingsafdeling. Afdelingen udtrykte sig positivt overfor bistand med udviklingen af et nyt kulturmindearkiv baseret på den norske database for kulturminder, Askeladden. NKA hyrede i efteråret en ekstern konsulent til at klarlægge NKA's kravspecifikationer til det nye register. Kravspecifikationerne er nu afdækket og en officiel forespørgsel om bistand til udvikling af et system kan nu stilles til det norske riksantiviariat.

Surveys

Arkæologiske undersøgelser, besigtigelser og udgravninger

Der blev foretaget besigtigelse af lokalitet ved Saputit, nord for Sarfaq (indsejlingen til Paakitsoq), rekognoscering for Greenland Mining and Energy ved Narsaq, besøg ved

NKA's ruinplejeprojekt i Igaliku og Danmarks Nationalmuseums arkæologiske udgravning i Inoqquassaat.

Paakitsup Nunaa ved Ilulissat

NKA deltog som rapportansvarlig for en arkæologiske rekognoscering i forbindelse med anlæggelsen af transmissionslinie mellem vandkraftværk i Qinngua Avannarleq i Paakitsoq-fjorden og Ilulissat. I forbindelse med Nukissiorfiits etablering af et vandkraftværk fortsatte NKA rekognosceringer af anlægsområderne. I år foretoges rekognoscering af transmissionskorridoren for elmaster fra Paakitsoq til Ilulissat by. Rekognosceringen blev foretaget ad to omgange. Første del 15.-17. maj og anden del fra 19. - 28. juni. Der blev ikke registreret kulturminder i konflikt med de planlagte anlæg.

Narsaq

NKA deltog (med ansvar for rapportering) i den indledende arkæologiske rekognoscering i forbindelse med planlægning af mineprojekt ved Kuannersuit. Arbejdet udførtes i perioden ultimo juli til primo august.

Igaliko

Grønlands Selvstyre ansøger i nær fremtid UNESCO om at få nogle udvalgte sydgrønlandske kulturlandskaber optaget på Verdensarvlisten under titlen: Kujataa – Arktisk bondekultur i 1000 år. Da ruinerne af det norrøne romersk-katolske bispesæde, Garðar, og vore dages fåreholderbygd Igaliku udgør en væsentlig attraktion i det kommende verdensarvsområde, besluttede NKA i 2010 at påbegynde et pleje- og vedligeholdelsesprojekt af de norrøne ruiner i Igaliku. Formålet er at skabe en velplejet ruinpark inden for en kort årrække.

Første fase af projektet fandt sted fra d. 11. - 20. august som et samarbejde mellem NKA og Kommune Kujalleq. På vegne af NKA deltog arkæologerne Hans Kapel, Mogens

Skaaning Høegsberg og Georg Nyegaard. Fra Kommune Kujalleq deltog to arbejdsfolk, Såle Aronsen og Vittus Dahl, begge Igaliku. Feltarbejdet havde følgende målsætninger:

1) at nedklippe vegetationen af græs og marehalm på det meste af ruinområdet med to til formålet indkøbte buskryddere,
2) at gennemgå lokaliteten ruin for ruin og give forslag til kommende tiltag mht. synliggørelse og restaurering af de enkelte ruiner, samt
3) at komme med forslag til, hvordan man i fremtiden mest hensigtsmæssigt kan sikre et kontinuerligt vedligehold.

Resultaterne af sommerens feltarbejde er beskrevet i: ”Pleje og synliggørelse af norrøne ruiner i Igaliku. Rapport om feltarbejde fra d. 11. - 20. august 2010". Arbejdet fortsætter i 2011 og vil komme til at munde ud i en pleje- og forvaltningsplan for ruingruppen.

Udgravninger

Qajaa, Ilulissat Kangia

Projekt ”klimaændring og køkkenmøddinger - hvad sker der når permafrosten forsvinder”? er et projekt som er fortsættelse fra 2009, hvor et forskerhold ledet af Claus Andreasen foretog udgravning i Qajaa og Qeqertasussuk. Formålet er at vurdere klimaændringers effekt på bevaringsforhold for organiske kulturlag og herunder specielt at kortlægge forholdene på den vigtige Qajaa-boplads. Pladsen kendetegner ved tykke kulturlag rige på organisk materiale fra både Saqqaq, Dorset og Thulekultur. Forundersøgelserne viste, at pladsen er særdeles egnet og rummer mulighed for at evaluere en hel række af trusler, som er generelle for de arktiske lokaliteter, herunder kysterosion og opvarmning. Permanent frosne forhold har sikret en fremragende bevaringstilstand for organiske materialer i nogle få af møddingerne, hvilket blandt anden muliggør DNA analyser. Der blev foretaget prøveudtagning og feltmålinger i køkkenmøddingerne med undersøgelser af nedbrydningshastigheden ved forskellige temperaturer.

Der blev foretaget mindre afrensning af allerede blotlagte profiler og hjemtagning af mindre mængde prøvemateriale til bestemmelse af dets bevaringstilstand og sårbarhed overfor nedbrydning. Desuden blev der foretaget profiludtræk af allerede blotlagte profil, hvor der kan aflæses kulturperioder, som Saqqaq, Dorset og Thulekultur. Formålet med profiludtræk er at den skal anvendes ved formidlingsbrug på NKA´s kommende udstilling om palæo-inuitter. Qajaa er ene af de få lokaliteter i Grønland, hvor der er mulighed for at lave profiludtræk. Men der er stor interesse for yderligere undersøgelser af møddingerne bl.a. en fornyet prøvetagning til DNA-forskning, hvor forskningsprofessor Eske Willerslev sammen med andre udtog flere prøver fra frosne dorset-kulturlag til nærmere dna-analyser. Amerikansk filmhold optog on location på Qajaa en film om Inuk og professor Eske Willerslev´s arbejde med DNA-analyser af forhistoriske materialer.

Cape Espenberg Bering Land Bridge National Preserve – Alaska

Til projektet ”Human response to climate change at Cape Espenberg: A.D 800-1400", blev museumsinspektør Hans Lange, NKA, inviteret til deltagelse i arkæologisk udgravning og opmåling af landskab på Cape Espenberg i Bering Land i delstaten Bering Land Bridge National Preserve, Alaska. Projektet er anden fase af treårige forskningsprojekt finansieret af National Science Foundation (NSF). Formålet var at indsamle og analysere data om ændrede mønstre af menneskelige aktivitet og miljømæssige forhold på forbjerg ved den sydlige del til Kotzebue Sound. Projektet er knyttet til Institut of Arctic and Alpine Research, the University of Colorado-Boulder, med deltagelse af University of Alaska-Fairbanks, University of Califonia, Davis og National Park Service.

Inupiat bosættelsen på Cape Espenberg (66° 33´ Nord 163˚35 Vest) mellem år 1000 og til begyndelsen af det 19. århundrede menes at have været Pittagmiut, selv om der er vis usikkerhed omkring deres navn. Spor af Inupiat-bosætning er synlige på de senere højderygge, og kan dateres til mellem ca. 1000 (eller lidt tidligere) og 1800.

Målet var i 2010 at implementere anden fase af det treårige NSF projekt og i løbet af sommeren blev der udført følgende arbejde: 1) udgravning en tidligere hus på strandvold E-6, E-5, og E-4, henholdsvis 2), at færdiggørelse af kortlægningen af kulturelle funktioner i området med en totalstation og 3), afslutning af indsamlingen af palæo-miljødata. Resultaterne af 2009-feltsæsonen anførte, at det var usandsynligt at inddrive tilstrækkelige data til at løse forskningspørgsmålene i NSF-forslaget uden en udvidelse af personale og tidsplan oprindeligt planlagt til 2010-2011 feltarbejde.

Interessant ved udgravningen på Cape Espenberg var deltagelsen af high school studenter fra nærliggende lokalsamfundet i udgravningen. Udover studenter kom der ældre fra bopladsen Shishmaref hvor elders som Clifford Weyiouanna og Florence Iyutunguk besøgte udgravningen. Deltagelse af elders havde stort betydning, da Clifford Weyi-ouanna kunne bidrage med viden om levevis i gamle dage og bosætningsmønstre i gamle dage. Der blev udarbejdet identifikation af drivtømmer-arter og målinger og det indsamlede data vil blandt andet blive brugt til sammenligning til arkæologiske trækul. På udgravningen blev der fundet 1460 keramiske objekter på de 3 udgravet hustomter. Der blev også fundet hele 2 keramiske lamper og 166 keramiske objekter. Thulekulturen startede med at benytte ler til forskellige ting, men da ”Inuit nutaat” kom til Grønland begyndte de at bruge fedtsten til lamper. Udover keramiske undersøgelse blev der foretaget prøver af kulturlag, hvor der skal undersøges for (for)historiske insekter.

Fund af kulturminder ved anlægsarbejde

I forbindelse med opførelse af en bolig på Kaaleeqqap Poulsenip Aqqutaa i Ilulissat fik NKA den 22. marts en melding om fund af grave og menneskeknogler. Byggearbejdet blev øjeblikkeligt stoppet. Ved en antikvarisk undersøgelse blev det klart at der i området havde været to kirkegårde i perioden 1785-1876. NKA sende den 9. april en arkæologisk kyndig inspektør og museumstekniker til Ilulissat for i samarbejde med en ansat på Ilulissat Museum at undersøge stedet og overvære det resterende jordarbejde. På grund af sne og den frosne jord var det ikke muligt at udføre undersøgelser af kirkegårdes

udstrækning. Området blev igen besigtiget af personale fra NKA 28. juni, hvor der konstateredes rester af 7 gravlæggelser på byggegrund A1189. Undersøgelserne i det omliggende områder sandsynliggjorde kirkegårdens udstrækning til at forsætte over på den modsatte side af vejen og videre ind i byggegrunden ved siden af A1189. For fremtidigt anlægsarbejde i området blev det aftalt med en repræsentant fra kommunens tekniske afdeling at Alfred Olsvig fra Ilulissat Museum skal overvære jordarbejde og indsamle eventuelle grav- og humanrester. De to omtale kirkegårde blev sløjfet i 1955. Det lader ikke til at alle grave er blevet opgravet ved kirkegårdenes overgang til anden anvendelse som påbudt i henhold til landstingsforordning nr. 6 af 17. oktober 1990 om kirkegårde. Menneskerester som blev fundet ved gravarbejdet blev overdraget Ilulissat præstegæld.

Arkæologiske rapporter

Følgende arkæologiske rapporter er modtaget:

- Clemens Pasda: ”SOAP 2009 Fieldreport: Archaeological Survey in the Nuuk Municipality, Inland area between Ujarassuit, Isua and Ilulualik and mountains southwest of Itinnera”
- Christian Koch Madsen: ”Norse Coastal Farms, Field Report of a Survey in the Southwest “Vatnahverfi Peninsula” summer 2009”
- Clemmensen og Kapel: ”Ruingruppen Sissarluttoq i Igalilku Fjord, ruinkatalog og oversigtskort”
- Christensen, Odgaard og Pasda: ” Præliminær Feltrapport for projektet Angujaartorfik rensdyrjagt i fortid og nutid 2009”
- Kevin J. Edwards and J. Edward Schofield: ”Investigation of Proposed Irrigation Channels at Gardar/Igaliku Norse Eastern Settlement, Greenland – Report to Greenland National Museum and Archives on excavations undertaken at Igaliku July 2010.

Forskning

NKA deltager gennem inspektør Aviaaja R. Jakobsen i et projekt: "Related collections" som er et samarbejdsprojekt med Cunera Buijs, Museum Volkenkunde, Leiden Holland. Projektet omhandler et samarbejde omkring relateret samlinger, i dette tilfælde om fotos fra Østgrønland i 1930'erne. I forbindelse med projektet har Aviaaja deltaget i Inuit Studies Conference i Val d'Or, Canada og fremlagde et oplæg om vores samarbejde omkring østgrønlandske fotos taget i 1930'erne af Jacob van Zuylen og i 1960'erne af Gerti Nooter.

Endvidere deltager Aviaaja R. Jakobsen i projektet "Skinddragter fra Nord", et forskningsprojekt som sigter på en formidling af ny forskning om Nationalmuseets enestående samling af ca. 2000 dele af historiske skinddragter fra det cirkumpolare område, dvs. fra eskimoiske folk (inuit) i Grønland og Canada samt samer i Norden og sibirske folk i Rusland.

Gæsteforskere:

- I perioden 6. - 13. april var forskningsprofessor Bjarne Grønnow og PhD i arkæologi Jens Fog Jensen på NKA for at studere trægenstande fra møddingen i Qajaa.
- Mikkel Sørensen undersøgte i perioden 8 – 18. juni NKA´s genstandssamling fra Thulekulturen
- Ph.D studerende Matthew Walls undersøgte i perioden 1. - 16. juli NKA's kajaksamling.
- Ph.D studerende Marianne Hardenberg studerende i september NKA's Sen Dorset samling

Symposier og konferencedeltagelse

NKA havde deltagere i symposium arrangeret af EAC (Europae Archaeologiae Consilium) med titlen Remote Sensing for Archaeological Heritage Management in the 21st century i Reykjavik. Turen gik herefter til Oslo, hvor der afholdtes møde med den afdeling hos Riksantikvaren der er ansvarlig for den norske online-kulturmindedatabase.

- Inspektør Georg Nyegaard og souschef Pauline K. Knudsen deltog i en nordisk konference om fortidsminder og klimaændringer arrangeret af Kulturarvsstyrelsen i Danmark på Hotel Narsarsuaq d. 11. august. Nyegaard holdt et indlæg med titlen: 1000 års landbrug i Sydgrønland og Pauline K. Knudsen om virkningerne af den globale opvarmning for kulturminderne i Grønland.

INDSAMLING OG SAMLINGER

Erhvervelser og gaver

NKA har modtaget forskellige gaver i form af genstande fra enkeltpersoner, bl.a. et fugleskindstæppe af Jonathan Motzfeldt syet af hans mor og bordskånere af græs af biskop Sofie Petersen. NKA købte kunstværker udført af Arnannguaq Høegh og Anne Lise Løvstrøm. Desuden har NKA købt en harmonika, der har været tilknyttet Vajgat Orkesteret.

Udlån

Træsager fra møddingen i Qajaa udlånt til SILA. Etnografisk Samling, Danmarks Nationalmuseum. Udlånsperiode 13.4 - 31.12. 2010. Hensigten med lånet er at få tegnet sagerne.

BEVARING OG BYGNINGER

Magasiner

Som forvalter af museets magasiner holder museumstekniker tilsyn med magasinernes tilstand og udnyttelse. Dette inkluderer også løbende magasinering af indkomne erhvervelser i samarbejde med registrator. Magasinforvalteren og konserveringsteknikeren har opdateret dataloggere i alle magasiner og udstillingslokaler. Derudover har man opsat skadedyrsfælder i alle udstillingsmontre og magasiner. Der blev foretaget en gennemgribende oprydning og kassation i den kolde magasin – Qisuusivissuaq. Desuden udarbejdedes en strategi for en midlertidig løsning af bevaringsproblematikken i magasin II.

Udstillingslokaler

Udstillingslokale A har fået nyt nedsænket loft. Elfirma er i gang med at få styr på temperaturforskellen mellem udstillingerne og kioskområdet. Rødepakhus er blevet ombygget og der er opstillet ny udstilling.

Udvendig vedligeholdelse

Quersuaq

Har fået reparationer af spåntag, udhæng, kviste og lister så det skulle være tæt nu.

Niuertarfik

Feltudstyrrummet i B43 er blevet renoveret. Der er kommet nyt linoleum på og nye hylder. Stuen ovenpå har fået nyt parketgulv.

Qisuusivissuaq

Der er blevet ryddet meget op i Qisiisivissavaq sammen med museumsinspektørerne.

Konserveringsområdet

Konservatorrummet har fået geninstalleret ventilationssystemet. Både indsugning og udblæsning er blevet renoveret. Rengøringsrummet ved konservatorrummet har også fået geninstalleret ventilationssystemet.

Aamarsuaasivissuaq

Betonpakhuset har i fotorummet fået lavet gulv ovenpå loftet og det samme lavet ovenpå biblioteksområdet.

Napparsivik

Bødkerværkstedet har fået en indvendig opløftning så som solfilter på vinduerne, hovedrengøring, flytning af stativ til værktøj så det kommer længere væk fra publikum.

FORMIDLING OG UDSTILLINGER

Permanente udstillinger

Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu har følgende faste udstillinger:

- ”Livsstil og klasseskel”
- ”Inuits transportmidler”
- ”Nye mennesker – Thulekultur”
- ”Arktiske bønder”
- Bødkerværksted

Udstillingen ”Arktiske bønder” er den sidste nye del af den permanente udstilling, som åbnede tirsdag d. 29. juni 2010 i Aalisakkerivik:

Arktiske bønder

Udstillingen fokuserer på dagligliv og levevis hos den arktiske udgave af nordisk middelalderkultur, som fandtes i Grønland i tidsrummet fra ca. 1000-1450 e.Kr.f. Udstillingen belyser baggrunden for de norrøne grønlændere tilstedeværelse, og viser hvor i landet man slog sig ned, hvordan man boede og indrettede sig på gårdene, hvad man levede af, hvordan man gik klædt og hvordan det redskabsinventar hvormed man klarede dagen og vejen så ud. Desuden fortælles om kontakterne til omverdenen og herunder om tilknytningen til den katolske kirke.

I udstillingen vises et omfattende genstandsmateriale, som for hovedpartens vedkommende stammer fra museets egne udgravninger. De mange og meget velbevarede fund fra den dybfrosne nordbogård Gården under Sandet, ca. 80 km sydøst for Nuuk, som NKA udgravede fra 1991-1996, udgør en væsentlig del af udstillingens indhold, men der udstilles tillige et bredt spektrum af fund fra andre udgravninger i både den norrøne Østerbygd og Vesterbygd.

Udstillingens hovedattraktion er dog fire originale dragtdele i form af en kjole, en strudhætte, en kalot og en hose fra Herjolfsnæs-kirkegården udgravet i 1921 i Ikigaat syd for Nanortalik. Disse fire stykker beklædning udgør en del af en samling på lidt over 60 dragtdele, som tilsammen betegnes som den bedst bevarede samling af europæisk hverdagstøj fra middelalderen.

Særudstillinger

Kunsthåndværk fra Kangaamiut

I hele februar 2010. Udstillingen er NKA's egen produktion.

Tupilakosaurus. Pia Arkes opgør med kunst. Etnicitet og kolonihistorie, 1981-2006

I perioden 5. marts til 4. april 2010. Udstillingen er arrangeret af Kuratorisk Aktion v/ Frederikke Hansen og Tone Olaf Nielsen. Udstillingen var delt i to, hvoraf den ene halvdel blev udstillet her på NKA og den anden del i Katuaq. NKA hjalp til med opstilling i Katuaq.

Eigil Knuth buster

I perioden 16. april og resten af 2010. Udstillingen er NKA's egen produktion.

Inuit Nunaat

Kunuunnguaq illinersiorlugu. Akvarel malerier af Jørn Mathiassen. I perio-den 26. juni - 30. august 2010. Udstillingen er et samarbejde mellem ICC og NKA.

Gerhardt Egede fotos

I perioden 19. november og resten af 2010. I 2008 modtog NKA en gave på lidt over 300 glasnegativer af Ove Egede. Ud af disse glasnegativer er denne fotoudstilling blevet til, produceret af NKA.

Billede fra Gerhardt Egedes fotos

Projekter

Internetbaseret udstilling om børnehjemsbørn

Direktøren var sammen med inspektør Aviaaja Rosing Jakobsen, samt Jens Heinrich til et møde med Forsorgsmuseet i Svendborg den 12. november, hvor vi mødtes med museumsleder Maria Rytter og projektmedarbejder Sarah Smed Vestergaard. Der blev her indledt et samarbejde om et projekt om en internetbaseret udstilling om børnehjemsbørn, 1900-1980. Målgruppen er børn og unge, og temaet vil være ligeså. Formålet er at få børn og unge til at forholde sig til fortiden. Udstillingen kan være på tværs af landegrænser. Der skal være mulighed for en lokal udstilling. I første omgang er de involverede Forsorgsmuseet i Svendborg og Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu, Nuuk. Senere, når vi har fået erfaring med udstilling på nettet, kan andre lande involveres. Det drejer sig om de andre nordiske lande og arktiske lande samt Australien. Udstillingen søges at være brugerinvolverende med et etisk værksted, hvor børn og unge diskuterer, drøfter og tager stilling til etiske grundspørgsmål. Der skal være et forum, hvor der er mulighed for kommunikation, og hvor brugere skal forholde sig til udstillingen.

Udstillingsbesøgende

Oversigt, 2007-2010

	2007	2008	2009	2010
I alt	14.106	16.764	16.318	17.260
Børn	2.858	2.868	2.675	2.959
Voksne	11.248	13.896	13.643	14.301

Formidling på hjemmesiden

Hjemmeside til fredningsområdet

I starten af året fik museets fredningsafdeling en ny hjemmeside på adressen www. kulturi.org. På denne hjemmeside formidles oplysninger om den gældende fredningslovgivning, generelle oplysninger om kulturminder samt fredede bygninger. For hver by findes der nu en oversigt over de enkelte fredede bygninger med dertilhørende billedmateriale. Derudover offentliggøres feltrapporter og udgravningsrapporter og på hjemmesiden. Grønlandske og udenlandske institutioner, som planlægger udgravninger i Grønland kan desuden finde frem til formularen, der skal udfyldes for at ansøge om udgravningstilladelse.

Fotomateriale

Pr. 1. februar blev Bo Albrechtsen fastansat som inspektør med særlig ansvar for fotoarkivet. Det store arkiv rummer nu udelukkende analogt materiale, men det er en målsætning for museet, at dette arkiv med tiden skal blive digitaliseret og tilgængeliggjort via Internettet. En grovoptælling af fotos i arkivet gav et resultat på ca. 110.000 fotos. Dette drejer sig både om gamle fotos men i lige så høj grad om "arbejdsfotos" taget af museets personale. I digitaliseringsprocessen vil der blive prioriteret sådan, at ældre album med S/H - eller farve positiver prioriteres højere end eksempelvis glasplader og dias. Dette begrundes med, at nedbrydningsprocessen (falmede papirbilleder) er erkendbar for flere af de ældre albums, hvorimod det er kendt, at glasplader og senere dias og negativer holder sig godt. Med konservators hjælp er der nu blevet lavet en generel temperatursænkning i magasinerne, således også i fotoarkivet, hvilket vil hjælpe med til at præservere fotomaterialet.

Digitaliseringsarbejdet udføres med flatbedscannere til papirbilleder og glasplader samt diasscanner til almindelige dias. Indskanningerne gemmes i flere eksemplarer, hvoraf et er et såkaldt Raw-tiff – et format man senere hen vil kunne skanne fra igen, så man ikke

igen skal i arkivet. Et andet eksemplar vil blive gemt som et normalt tiff-billede og det vil typisk have en størrelse på 15-20 mb.

Til at holde styr på den voksende digitale samling af billeder har museet valgt at benytte det internationalt meget brugte Cumulus. Dette system er nu installeret på museets server og en tilhørende klient-del er installeret på alle medarbejdernes arbejdsstaioner (pc såvel som mac). På denne måde vil medarbejderne på én og samme tid have adgang til at søge i den voksende samling. Fortsættelsen af arbejdet med Cumulus indeholder en web-del, som skal gøre den digitale fotosamling tilgængelig på internettet i løbet af 2011.

Publikationer

NKA har udvalgt fire områder inden for det immaterielle kulturarvsområde, som tages fat om de næste 4 år: a) grønlandsk mad, b) brug af planter som lægeurter samt c) trommesang og dans og d) indsamling af viden og genstande om grønlandske lege. Af disse tre aktiviteter er grønlandsk mad det emne som vi indtil dato er nået længst med mht. identificering og dokumentation. Indtil videre er der udgivet artiklerne:

- Kalaalimernit - en immateriel kulturarv, I: Tidsskriftet Grønland 3 - 2010, pp. 218-227 (online version: http://issuu.com/greenland/docs/tg03_58_nlo)
- Kalaalimernit kinaassutsimut takussutaapput/Grønlandsk mad hører til identiteten, I: SILA nr. 2, pp. 16-19. Parisa 2010
- Kalaalimernit kulturikkut kingornussat ilagaat pingaarutillit/Grønlandsk mad er en væsentlig del af vores identitet, I: Sermitsiaq nr. 47/2010, p. 28.

Anden formidling

TV

Præsentation af NKA´s kommende aktiviteter blev præsenteret i ”Pulaarfik” KNR-TV.

Museumsteknikeren var med i KNR-TVs udsendelse ”Kulturi” om Tasersiaq og Tarsartuup Tasersua - søerne der eventuelt vil blive opdæmmet hvis ALCOA-projektet realiseres.

Pauline K. Knudsen var gæst i TV-udsendelsen ”Pulaarfik” som handlede om Aluminiumsprojektet (27. januar), samt i forbindelsen med tilbageførslen af Nordbodragter fra Dan-mark (9. juni).

Radio

- (Hans Lange): Præsentation af gravearbejde med gamle kirkegård som har været i brug i 1785 - ved Salomine Tobiassen, KNR-Radio
- (Hans Lange): Præsentation af projekt ”klimaændringer og køkkenmøddinger” i Avannaata Radioa
- (Hans Lange): Præsentation af tidligere deltagelse i udgravning i Qajaa, ved Henriette Rasmussen, KNR-Radio
- Interview med Pauline K. Knudsen af Else Danielsen fra KNR om Verdensarvssteder i Grønland (3. marts)
- Interview med Pauline K. Knudsen af Simon Olsen KNR om uddannelse og job som arkæolog (16. april)
- Interview med Pauline K. Knudsen til KNR ved Henriette Rasmussen om NKA og forundersøgelserne i forbindelse med Aluminiumsprojektet (4. maj)
- Pauline K. Knudsen medvirkede i en direkte udsendelse hvor folk kunne ringe og stille spørgsmål i relation til aluminiumsprojektet (11. november).

Foredrag, præsentationer, pressemøder o.lign

- Et offentligt foredrag af Hans Lange på Ilulissat Kulturhus ” Sermermiut” om tidligere udgravninger i Qajaa 1982, i samarbejde med Qaasuitsup Kommunia, UNESCO site manager og Ilulissani Kangia pillugu allaffik

- Et offentligt foredrag af Hans Lange på Perorsaanermik Ilinniarfik om projektet ”klimaændringer og køkkenmøddinger, om udgravninger på Qajaa i 1982, sammen med professor Eske Willerslev og Projektleder Henning Mathiassen, Nationalmuseets bevaringsafdeling
- Et diasshow af Hans Lange på Nuuk Alderdomshjemmet med billeder af rejefiskeri ved Vestgrønland
- Et diasshow af Hans Lange om erhvervsudvikling i Vestgrønland på Ældre Center ”Pilutaq” , Nuuk
- Et foredrag af Hans Lange i Torshavn, om grønlandske museer under storkommuner i Grønland, arrangeret af Skandinavisk museumsforbundet
- Præsentation ved souschef Pauline K. Knudsen af kulturarvsproblematikken i forbindelse med Aluminiumsprojektet – specielt i relation til Tasersiaq på SMV borgermøder i Sisimiut, Maniitsoq og Nuuk (11.-14. januar).
- Præsentation ved souschef Pauline K. Knudsen af NKA’s forslag til udpegning af områder til seriel nominering af verdensarvssteder i Qeqqata kommunia for museumslederen og Alminiumsprojektets specialkonsulent Birte Engelsen i Maniitsoq (13. januar)
- Forevisning ved souschef Pauline K. Knudsen af diasshow om NKA’s undersøgelser i forbindelse med Aluminiumsprojektet i Aalisakkerivik på kulturnatten (23.januar)
- Pressemøde med præsentation af nyheden kortlægningen af genomet fra en hårtot fra et menneske fundet i Saqqaq Kulturens mødding i Qeqertasussuk, hvor souschef Pauline K. Knudsen deltog (10. februar)
- Offentligt foredrag ved souschef Pauline K. Knudsen om Angujaartorfiup Nunaa i venskabssalen i Katuaq til arrangementet ”Mød din forsker” (11. februar)
- Foredraget ved souschef Pauline K. Knudsen om Angujaartorfiup Nunaa i SILA, Entografisk Samling Danmarks Nationalmuseum (18. februar)
- Foredrag ved souschef Pauline K. Knudsen for Rotary klubben om de arkæologiske undersøgelser i forbindelse med aluminiumsprojektet (27. april)

- Rundvisning ved souschef Pauline K. Knudsen på museets samlinger for udenlandske ambassadører i Danmark ved Bo, Georg og Pauline (4. juni)
- Præsentation ved souschef Pauline K. Knudsen af kulturminderne ved Narsaq indenfor Greenland Mining and Energys (GME) koncessionsområde på GME's open day arrangement i Narsaq (9. august)
- Foredrag ved souschef Pauline K. Knudsen om forhistorien i Nordøstgrønland på krydstogtskibet "Antarctic Dream" (26. august)
- Foredrag ved souschef Pauline K. Knudsen om Thulekulturen i Nordøstgrønland ved ruiner i Dødemandsbugten (28. august)
- Offentligt foredrag ved souschef Pauline K. Knudsen, arrangeret af det Grønlandske Selskab i København NKA´s undersøgelser i forbindelse med Aluminiumsprojekter. (14. oktober)
- Flere af vores arkæologer, som har deltaget i arbejdet vedr. aluminiumssmelteværket ved Maniitsoq deltog i Aluminiumsprojektets SMW borgermøder i Sisimiut, Maniitsoq og Nuuk (11.-14. januar).

ANDRE ARRANGEMENTER OG MØDER

Nordisk museumschefsmøde

NKA var vært i Nuuk og omegn for det årlige møde mellem direktører for nordiske nationalmuseer i dagene den 23. august til 26. august. Dette forum for nordiske nationalmuseers direktører for et årligt netværksmøde med 12 deltagere fra Åland, Sverige, Norge, Danmark, Færøerne og Island, indeholdt tillige en ekskursion til Kilaarsarfik. Deltagerne var meget meget begejstrede for gæstfriheden, folk, maden, naturen, udstillingerne og turen til fjorden.

Bygningsfredningsseminar

NKA arrangerede et bygningsbevaringsseminar, som afholdtes i Naturinstituttets anneks-auditorium d. 5. og 6. oktober 2010. Seminaret havde 37 deltagere fra Selvstyret, kommuner, museer, arkitekt- og håndværksfirmaer, INI mm. På seminaret deltog desuden to inviterede oplægsholdere fra Danmark: Arkitekt Birte Skov fra Kulturarvsstyrelsen og leder af Center for Bygningsbevaring, Søren Vadstrup.

NUKAKA, ledermøde

I dagene den 24. marts-26. marts afholdte NUKAKA et ledermøde i Nuuk i tilknytning til et kursusvirksomhed, som foreningen afholdte for alle museumsansatte i Grønland. Direktøren deltog under møderne, mens inspektørerne afholdte kursus i Regin.

Transport af museumsgenstande fra Nationalmuseet i Danmark til NKA

I forbindelse med åbningen af den nye permanente udstilling *Arktiske bønder* fik NKA i maj 2010 overført nogle af de meget velbevarede dragtfund fra udgravninger af den norrøne kirkegård ved Herjolfsnes i Ikigaat, syd for Nanortalik, i 1921. De modtagne fund udgør en del af de officielle tilbageførsler, som blev fastlagt i årene fra 1982-1991.

Grønlands Kommando forestod transporten til Grønland. Konservator Anne Lisbeth Schmidt fra Bevaringsafdelingen på Nationalmuseet i København indleverede en transportkasse med målene 142 X 142 X 88 cm med dragter og dragtdele på Flådestationen i Frederikshavn d. 17. maj 2010. Kassen afgik den efterfølgende dag med Inspektionfartøjet EJNER MIKKELSEN og ankom til Nuuk d. 26. maj.

I forbindelse med ankomsten arrangerede kaptajnløjtnant Troels Sundwall og besætning samme aften en reception ombord på EJNER MIKKELSEN, hvori bl.a. deltog Landsstyreformand Kuupik Kleist og Landstingsformand Josef Motzfeldt, foruden ansatte fra museet.

VIII: ADMINISTRATIVE SAGER

Høringer af ekspeditioner

Administrationen af rejsebekendtgørelsens kapitel 1 som regulerer færdsel i ikke almindeligt tilgængelige områder af Grønland blev overtagt af Selvstyret pr. 1. 1. 2010. Administrationen var indtil da varetaget af Dansk Polarcenter i København. I løbet af året blev behandlet 99 høringssager fordelt på forskellige ekspeditionstyper:

- 55 sportsekspeditioner
- 9 ekspeditioner med krystogtsskibe
- 29 videnskabelige ekspeditioner
- 6 arbejdsekspeditioner

Arealtildeling

I forbindelse med rekognosceringen af transmissionslinjen for Nukissiorfiit besigtigedes to steder nord for Sarfaq i mundingen af Paakitsoq. Ístak, underentreprenør ved opførelsen af vandkraftværket i Paakitsoq og Nukissiorfiit havde ansøgt om arealtildeling i forbindelse med ovennævnte anlægsarbejde. NKA krævede en besigtigelse af stederne da kulturmindelokaliteten FM 69V2-00I-023 var registreret i området. Ved besigtigelsen d. 26. juni viste det sig dog at begge lokaliteter var taget i brug. På lokaliteten for FM 69V2-00I-023, registreret som en sommerboplads, omfattende 5 teltringe, 2 kødgrave og 4 ræ-vefælder, havde kun 1 rævefælde undgået destruktion ved anlæggelse af kørespor og kajanlæg. Selvstyrets departement for kultur, uddannelse, forskning og kirke har politi-anmeldt overtrædelsen af fredningsloven.

Bygninger

Der er løbende blevet sagsbehandlet omkring rådgivning om vedligeholdelse og ønsker om ændringer af fredede og bevaringsværdige bygninger. Der er ikke fredet nogen bygninger.

Nanok'

I lighed med de foregående år har kompagniet Nanok' renoveret fangstmandshytter i Nationalparken. Rapporten for 2010 omfatter renovering af 8 hytter. Kompagniet har således indtil videre renoveret 38 kategori B fangstmandshytter. I efter indgik NKA en aftale med kompagniet om et samarbejde om restaurering af et 10-12 kategori A i samarbejde med en sagkyndig i vedligeholdelse af fredede bygninger.

Kulturarvsrådet

Rådet er løbende blevet hørt i sager om fredede bygninger, hvorfor det kun er afholdt et møde (30. september). På mødet gennemgik Claus Kleemann, jurist i KIIIN ændringerne, som den ny lov om fredning og anden kulturarvsbeskyttelse af kulturminder indebærer. Medlem af rådet Emil Rosing afgik ved døden i oktober. Naalakkersuisoq for kultur, uddannelse, forskning og kirke udnævnte herefter pensioneret museumsinspektør Mariane Petersen som nyt medlem af rådet i december.

Arbejdsgruppen for Nationalparkens fremtidige status

Indlæg ved souschef Pauline K. Knudsen om kulturminder og fredningsinteresser i Nationalparken til seminar om Nationalparkens fremtid arrangeret af Naturafdelingen, Departement for Indenrigsanliggender, Natur og Miljø (20. maj).

Souschefen har i sin egenskab af arbejdsgruppen for Nationalparkens fremtid deltaget i en del møder (16.4, 22.5, 10.6 og 18.11) som er mundet det ud i "Beslutningsforslag vedr. beskyttelsesstatus og principper for gradueret beskyttelse af Nationalpark/ Biosfæreområdet i Nord- og Østgrønland" som kommer med på Inatsisartuts forårssamling 2011.

VIII: ØKONOMI OG REGNSKAB

Regnskab

Museet havde en bevilling på 7.956.000 kr., hvoraf 59 % gik til løn for de ansatte og resten til drift. Udgifterne udgjorde ialt 9.148.000 kr., mens andre indtægter var på 1.156.000 kr., hovedsagelig fra kiosksalg, entré og overhead fra forundersøgelser for mineselskaber og andre industrier.

Fredningsloven og fredningsaktiviteter havde i 2010 en bevilling på 1.200.000 kr, hvor der blev brugt 997.192 kr. og resten på 202.000 kr. blev overført til 2011.

Arkivets bevilling var på 3.596.000 kr., hvoraf 68 % gik til aflønning og resten til drift, varer og eksterne tjenesteydelser.

Astrid Ericsen, f. Lytzen's Fond

NKA modtog en penge-donation på 100.000 US dollars til oprettelse af et fond med titlen Astrid Ericsen, f. Lytzen's Fond, som administreres af NKA. Fondet er stiftet af Mrs. Inger Friis, Palo Alto i USA, i forbindelse med hendes 100 års fødselsdag og er oprettet til minde om hendes moster, Astrid Ericsen, født Lytzen i Maniitsoq i 1876, som datter af kolonibestyrer C. E. O. Lytzen. Fondets formål er at foretage indkøb af grønlandske kulturgenstande i udlandet. I de første 10 år imødekommes kun ansøgninger fra Maniitsup Katersugaasivia. Fra og med 2020 kan fondets midler tillige søges af Nanortallip Katersugaasivia på grund af Lytzen-familiens mangeårige tilknytning til denne by.

IX: ANDRE TING

Afvikling af undervisning

NKA stod i efterårssemestret for afvikling af undervisningen i Museumskundskab på Kandidatuddannelsen ved Institut for Kultur- og samfundshistorie, Ilisimatusarfik. Her underviste også flere af NKA´s inspektørerne i faget.

Endvidere stod Pauline K. Knudsen i efterårssemestret for afviklingen af faget Arktisk Arkæologi på Bacheloruddannelsen ved Institut for kultur- og samfundshistorie, Ilisimatusarfik. 12 studerende gik til eksamen i januar 2011.

Sekretariatsbetjening af Grønlands Museumsnævn

Hans Lange, som er inspektør ved NKA, varetager sekretariatsfunktionen for Grønlands Museumsnævn.

Sekretariatsbetjening af Kulturarvsrådet

Souschef Pauline K. Knudsen er sekretær for Kulturarvssrådet.

X: APPENDIX

Personale

Daniel Thorleifsen, direktør (historie)
Pauline K. Knudsen, souschef (arkæologi)
Jens Alstrup, kontorleder (administration)
Dorthe Vold, rengøring
Eivin Lützen, museumsforvalter (bygninger)
Hans Lange, inspektør (Thule-kultur, etnohistorie)
Georg Nyegaard, inspektør (nordboer, bygninger)
Natuk Lund Olsen, inspektør (immateriel kulturarv)
Mikkel Myrup, inspektør (fortidsminderegister)
Bo Albrechtsen, inspektør (foto og digitalisering)
Paarnannguaq Kristiansen, inspektør (registrering)
Aviaaja Rosing Jakobsen, inspektør (etnohistorie og dragter)
Frederik Larsen, tekniker og magasinforvalter
Naja Rosing-Asvid, udstillingsdesigner (deltid)
Andreas Harke, ekstern it-konsulent (timebasis)
Rikke Melin, konservator (4-måneders projektansættelse)
Michael Nielsen, studentermedhjælper
Hans Kristian Lennert, studentermedhjælper,
Natuk Jakobsen, studentermedhjælper (indtil ultimo august)
Regine D. Thorleifsen, kustode (timebasis)
Bettina Geisler, kustode (timebasis)